

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 467/2025
28.05.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Јасминке Обућина, чланова већа, у парници тужилаца 1. Јединица за управљање пројектима у јавном сектору д.о.о., Београд, 2. Предузеће за пројектовање, инжењеринг и трговину „Архиформ“ д.о.о., Београд и 3. „Елкомс“ д.о.о., Београд, чији је заједнички пуномоћник Милош Милошевић, адвокат из ..., против туженог Грађевинско привредно друштво „Банковић“ д.о.о., Београд – у стечају, чији је пуномоћник Јована Матовић, адвокат из ..., ради поништаја арбитражне одлуке, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 1082/25 од 16.04.2025. године, у седници одржаној 28.05.2026. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужилаца изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 1082/25 од 16.04.2025. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 1660/24 од 20.11.2024. године, у ставу првом изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да суд поништи у целини арбитражну олуку Сталне арбитраже при Привредној комори Србије Т-8/20/79 од 15.12.2023. године. У ставу другом изреке обавезани су тужиоци да туженом солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 602.475,00 динара.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 1082/25 од 16.04.2025. године одбијена је жалба тужилаца и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 1660/24 од 20.11.2024. године и одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде, тужиоци су изјавили благовремену ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је благовремено доставио одговор на ревизију у коме је оспорио ревизијске наводе и предложио да се ревизија тужилаца одбије. Трошкове ревизијског поступка опредељено је тражио.

Врховни суд је испитао правноснажну пресуду применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11 ... 10/23), па је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане одлуке није учињена битна повреда из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Нису основани ревизијски наводи којима се указује да је другостепена одлука донета уз битну повреду из члана 374. став 1. а у вези са чланом 205. и чланом 360. став 2. Закона о парничном поступку, односно да је друго и трећетужиоцу ускраћено право на приступ суду. Околност да су друготужилац и трећетужилац све време активно учествовали у поступку јасно указује да им право на приступ суду ни у једном тренутку није било ускраћено, док исход спора — одбијање тужбеног захтева због утврђеног недостатка активне легитимације на страни друготужиоца и трећетужиоца — представља искључиво питање примене материјалног права, а не процесну повреду. Притом, суд је донео јединствену мериторну одлуку којом је захтев одбио као неоснован.

Битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП на коју се указује ревизијом не представља дозвољен ревизијски разлог. Ревизијски разлози су рестриктивни у смислу одредбе члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, првотужилац као наручилац, у сарадњи са Републиком Србијом, Европском банком за обнову и развој и Министарством просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, као носиоцем пројекта, расписао је два позива за подношење понуда у међународном отвореном поступку за јавну набавку и то: ради изградње станова за младе истраживаче Универзитета у Крагујевцу и изградњи објекта Центри изврсности Универзитета у Крагујевцу, те је покренуо поступак јавне набавке – извођења радова за изградњу вишепородичних стамбених објеката у девет општина, између осталих и за општине Крушевац и Прокупље. У свим позивима за подношење понуда у поступку јавне набавке истакнуто је да ће се уговори о извршењу услуга извођења радова закључити у складу са условима које је израдила Међународна федерација Консалтинг инжењера. Тендерску документацију су чинили, између осталог, писма понуде – финансијске понуде у прилог понуди, обрасци уговора, општи услови уговора о извођењу радова, посебни услови уговора о извођењу радова и модели гаранције за добро извршење посла и авансних гаранција. Сви посебни услови уговора садрже арбитражну клаузулу у тачки 20.6, односно назнаку да је за решавање спора надлежан Стални изабрани суд при Привредној комори Србије. Ради учествовања у наведеним пројектима тужени је закључио 4 споразума и то: дана 19.02.2014. године Споразум ради изградње станова за младе истраживаче Универзитета у Крагујевцу са „Standard invest group“ д.о.о. Београд, „Елкомс“ д.о.о. Београд и Предузеће за пројектовање, инжењеринг и трговину „Архиформ“ д.о.о. Београд; дана 23.03.2015. године Споразум ради изградње Центра изврсности са „Standard invest group“ д.о.о.

Београд; дана 22.12.2016. године Споразум за извођење радова на изградњи вишепородичних стамбених објеката у Крушевцу са „Грамонт инжењеринг“ д.о.о. Ниш и „МДС инжењеринг“ д.о.о. Ниш и дана 22.12.2016. године Споразум за извођење радова на изградњи вишепородичних стамбених објеката у Прокупљу са „Грамонт инжењеринг“ д.о.о. Ниш и „МГС инжењеринг“ д.о.о. Ниш. У одредби члана 3. ових споразума предвиђено је да је понуђач и носилац споразума ГПД „Банковић“ д.о.о. Црна Трава. Споразумом опуномоћено лице за заступање и потписивање уговора је АА, директор носиоца споразума, који је овлашћен и да потпише понуду, осим по споразуму од 19.02.2014. године, према ком је овлашћено лице за потписивање понуде ББ запослен код туженог. У складу са овлашћењима из претходно наведених споразума тужени је као понуђач и носилац споразума, у својству извођача, закључио са првотужиоцем као наручиоцем следеће уговоре: Уговор о изградњи главног пројекта вишепородичног стамбеног објекта и извођењу радова на изградњи објекта према израђеној документацији у оквиру потпројекта изградње станова за младе истраживаче Универзитета у Крагујевцу заведен под бројем ГПД Банковић 326/124 од 19.05.2014. године; Уговор о извођењу радова на изградњи објекта Центри изврсности Универзитета у Крагујевцу заведен код ГПД Банковић под бројем 923/15 од 12.11.2015. године; Уговор о извођењу радова на изградњи више породичних стамбених објеката заведен код ГПД Банковић под бројем 990/16 од 22.12.2016. године и Уговор о извођењу радова на изградњи више породичних стамбених објеката заведен код ГПД Банковић под бројем 991/16 од 22.12.2016. године. У свим уговорима је у члану 2. констатовано да саставне делове уговора чини и да их тако треба и тумачити: понуда и тендерска документација, прилози уз понуду и тендерску документацију, посебни услови уговора, општи услови уговора, техничка спецификација, сви остали документи који чине део уговора.

Одлучујући о тужбеном захтеву првостепени суд је најпре закључио да је основан приговор недостатка активне легитимације на страни друготужиоца и трећетужиоца. Ово зато што тужбу за поништај арбитражне одлуке може да поднесе само странка која је била странка у арбитражном поступку, односно странка у односу на коју је донета арбитражна одлука, а то је у конкретном случају само првотужилац.

У односу на првотужиоца, првостепени суд заузима становиште да побијана арбитражна одлука није ништава. Према изнетој аргументацији, услов писане форме арбитражног споразума је испуњен у смислу одредбе члана 12. став 4. Закона о арбитражи. Такође, уговори о извођењу радова састојали су се од више аката, односно у члану 2. уговора изричито је наведено да саставне делове уговора чине општи услови које је израдила Међународна федерација консалтинг инжењера (FIDIC) и посебни услови у којим је (члан 20.6) садржана арбитражна клаузула. Споразумима закљученим између туженог и осталих чланова конзорцијума, у члану 3. предвиђено је да је тужени понуђач и носилац споразума, док је у члану 4. уговорено које лице је опуномоћено за заступање и потписивање уговора са наручиоцем радова. Оваква врста споразума, по закључку првостепеног суда, представља својеврсну комбинацију уговора којим су странке уредиле међусобна права и обавезе у циљу заједничког учешћа у јавној набавци али и давања пуномоћја туженом да заступа све чланове групе. Из наведеног следи да су чланови конзорцијума, споразумом, јасно за сваки појединачни уговор у писаној форми овластили тадашњег законског заступника туженог да га потпише. Поред наведеног, суд је имао у виду да првотужилац у арбитражном поступку није истакао приговор надлежности арбитраже због ништавости арбитражног споразума, услед чега је, у смислу одредбе члана 12. став 5. Закона о арбитражи, извео закључак да је постојао

арбитражни споразум и да је арбитражно веће Сталне арбитраже при Привредној комори Србије правилно засновало своју надлежност и донео одлуку у спорној правној ствари.

Другостепени суд прихвата становиште првостепеног суда налазећи да нису испуњени законски услови за поништај арбитражне одлуке из одредбе члана 58. Закона о арбитражи.

Ревизијом тужилаца оспорава се примена материјалног права. Ревидент указује да у ситуацији када је првотужилац поднео тужбу за поништај арбитражне одлуке, тужиоци другог и трећег реда, заједно са првотужиоцем, чине правну заједницу вољних јединствених супарничара јер арбитражна одлука уређује и питање наплате њихових потраживања, па се дејство пресуде у овом спору, у смислу чл. 305. ст. 2. ЗПП, проширује и на њих. Из тог својства проистиче и њихова активна легитимација, без обзира на чињеницу да наведене странке нису биле учеснице арбитражног спора. Ревизијом се истиче да је погрешан закључак нижестепених судова да је тужени имао посебно овлашћење за закључење арбитражног споразума у смислу одредбе члана 91. ЗОО, јер је иступао као пуномоћник са општим овлашћењем, док је за све остало (укључујући и уговарање надлежности арбитраже) морао бити посебно, јасно и изричито овлашћен. Такође, указује се и на погрешну примену одредбе чл. 12 став 5. Закона о арбитражи.

Ревизија није основана.

Без утицаја на правилност одлуке је навод ревизије да се дејство арбитражне одлуке, с обзиром на правну природу предметног односа и чињеницу да су друго и трећетужилац били чланови конзорцијума који је наступао као извођач радова, у коначном, фактички, одражава и на њихов правни положај. Ово из разлога што је донета јединствена мериторна одлука којом је тужбени захтев за поништај арбитражне одлуке одбијен као неоснован, јер за то нису испуњени законом прописани разлози из члана 58. Закона о арбитражи. Осим тога, Врховни суд примећује да су друго и трећетужилац потписници само споразума од 19.02.2014. године, на основу ког је потписан један уговор, код туженог заведен под бр. 326/124 од 19.05.2014. године, па свакако нису активно легитимисани да побијају арбитражну одлуку у делу којим су решени дужничко поверилачки односи настали по осталим уговорима.

Неосновани су и ревизијски наводи којима се оспорава пуноважност арбитражног споразума због недостатка овлашћења за његово закључење. Наиме, према утврђеном чињеничном стању, чланови конзорцијума су споразумом изричито одредили туженог као носиоца посла и овластили тачно одређено лице за потписивање уговора са наручиоцем и предузимање свих потребних радњи у вези са реализацијом предметних пројеката. Такође је утврђено да су спорни уговори закључени након спроведеног поступка јавне набавке, на основу конкурсне документације у којој предвиђена надлежност Сталне арбитраже при Привредној комори Србије, као и да су посебни услови уговора, у којима је садржана арбитражна клаузула, били саставни јавног позива и касније закључених уговора. Притом, када је у питању уговор у ком су друго и трећетужилац били део групе понуђача (уговор од 19.05.2014. године), у спису се налази понуда од 26.02.2014. године која је снабдевена и печатом трећетужиоца, а у којој је наведено да су учесници упознати са и са посебним условима уговора који садрже одредбу о надлежности Сталног арбитражног суда при Привредној комори, док се сам Споразум чији су друго и трећетужилац потписници, већ у свом називу, позива на

ознаку јавног позива ИОП /3 2013 чији саставни део је FIDIC жута књига али и констатација да су услови уговора (па дакле и посебни) одређени конкурсном документацијом. Код таквог стања ствари, правилан је закључак нижестепених судова да је овлашћење дато носиоцу конзорцијума обухватало и потписивање уговора укључујући клаузулу о изборном суду која је већ била садржана у тендерској документацији и представљала унапред одређени услов.

При томе, у конкретном случају арбитражна клаузула испуњава услов писане форме у смислу члана 12. Закона о арбитражи, а није доказано постојање било ког од разлога ништавости из члана 10. истог закона.

Стим у вези неосновано се указује на одредбу члана 91. став 4. Закона о облигационим односима, будући да јесте постојало посебно овлашћење за заснивање надлежности изборног суда дато у свему у складу са одредбама и у форми коју предвиђа Закон о арбитражи као посебан закон. Другим, речима, Закон о арбитражи у члановима 10, 12. исцрпно прописује услове под којима је арбитражни споразум пуноважан, као и разлоге због којих се арбитражна одлука може поништити у чл. 58, па се питање постојања и ваљаности арбитражног споразума мора ценити пре свега према тим одредбама.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да су спорни уговори закључени у писаној форми, да су њихов саставни део били Посебни услови уговора који су садржали арбитражну клаузулу те да су лица која су уговоре потписала за то била овлашћена на основу претходно закључених споразума чланова конзорцијума. Дакле испуњена је форма у смислу чл. 12 ст. 4 Закона о арбитражи.

Сходно томе, правилан је закључак нижестепених судова да у конкретном случају нису постојали разлози за утврђење непуноважности арбитражног споразума нити разлози за поништај арбитражне одлуке прописани Законом о арбитражи, због чега ревизијски наводи засновани на одредби члана 91. став 4. Закона о облигационим односима не могу довести у сумњу правилност побијане одлуке.

Поред тога, правилно су нижестепени судови применили и одредбу члана 12. став 5. Закона о арбитражи. Из списка произлази да првотужилац у арбитражном поступку није истицао приговор непостојања или непуноважности арбитражног споразума, већ се упустио у расправљање о предмету спора пред арбитражом. Такво поступање основано је оцењено као прихватање арбитражне надлежности у смислу наведене законске одредбе.

Даље, Закон о арбитражи у погледу испитивања правилности арбитражне одлуке не упућује на сходну примену Закона о парничном поступку. Зато наводи ревизије којима се анализира арбитражни поступак и одлука немају никакав значај у овом поступку. Из наведеног следи да су неосновани ревизијски наводи да је арбитражна одлука у супротности са јавним поретком Републике Србије из разлога које наводи ревидент па се нису стекли услови за поништај арбитражне одлуке применом чл. 58. став 2. тачка. 2. Закона о арбитражи.

На основу члана 165. став 1. ЗПП одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка, јер састав одговора на ревизију није потребан ради вођења парнице у смислу члана 154. ЗПП, па је одлучено као у ставу другом изреке пресуде.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић